

OTKA-pályázatok '91.

A Biológiai Központ támogatási mérlege

Az MTA Szegei Biológia Központ tudományos kutatásaira idén 45 435 000 forint támogatást ítelt meg az Országos Tudományos és Kutatási Alap. Az SZBK tavaly benyújtott pályázatainak közül 48-at találtak támogatásra érdemesnek; az összesen hat kutatóintézet osztozik, az alábbi felosztásban:

Intézet	Támogatás mértéke (millió forintban)
Biofizika	6,125
Biokémia	9,250
Enzimológia	8,500
Genetika	8,650
Növényélettan	12,210
Izotóplaboratórium	0,700
Összesen:	45,435

Az OTKA pályázati elbírálásában egymillió forintot, vagy annál magasabb támogatást 21 kutató kapott.

Biofizikai Intézet: Ormos Pál (1,8 millió forint) és Halász Norbert (1 millió); Biokémiai Intézet: Venetianer Pál (1,9 millió), Vigh László (1,3 millió), Udvardy Andor (1,2 millió) és Kiss Ibolya (1 millió); Enzimológiai Intézet: Friedrich Péter (1,9 millió), Patthy László (1,9 millió), Polgár László (1,5 millió), Závodszky Péter (1 millió) és Simon József (1 millió); Genetikai Intézet: Kondoros Ádám (2 millió), Andó István (1,1 millió), Venetianer Anikó (1 millió) és Hadlaczky Gyula (1 millió); Növényélettani Intézet: Nagy Ferenc (2 millió), Solymosy Ferenc (1,8 millió), Garab Győző (1,4 millió), Borbély György (1,3 millió), Demeter Sándor (1,2 millió) és Dudits Dénes (1,2 millió).

Az SZBK-tól kapott tájékoztatás szerint ezek az támogatások magukban foglalják a közösen benyújtott pályázatok keretében az intézethez küldött „alvállalkozói” összegeket is, melyek nem az SZBK-ban hasznosítandók.

P. J.

Az alsónadrág-éra

Az életünk mégiscsak úgy van kitalálva, hogy minden pillanatban megtörténik a legtöbb és a legfontosabb. Ezért aztán a kegyelemnek nincs történetisége, mert éppúgy örök, ahogy örök az alkotója. Isten bármelyik pillanatában fogad bennünket. Ő bármikor készen áll. Ilyen a természete. Ámbátor hogy elébe járulhatunk-e, az már a mi személyes ügyünk. Igen, a HOGYAN a fontos, módok és a módzatok, mindenféle rafinériák, bocsánatos és ártatlan cselvetések, könnyek és nevetések, szorgos imák, egyetlen tündökítő vessző, a színész egy mozdulata, amikből, lám, ugye milyen sokféle van, sokféle, mondom mégegyszer, és itt már Perovics Zoltán darabjáról beszélünk, az Eszme-időről, aminek utolsó tavaszi előadását láttam vasárnap este a Bálint Sándor művelődési háznál.

Vajon látja-e Perovics ezt a sokféleséget?

Ha azt mondom, nemigen, akkor azonban már nemcsak róla s az Eszme-időről szólok, hanem az alternatív színházról, amelynek szinte valamennyi öröndes és valamennyi kevésbé öröndes jellegzetességét bemutatta a Perovics.

A kezdés gyönyörű. Amit látunk, kozmikus tér. Ebben a sötét, gyertyafénnyel bevilágított és nagyon megkomponált térben, mint lassított felvételek mozognak tárgyak és figurák. Mintha csak eszmék lennének még, súlytalanok, a teremtek előtt. Egy pehelyfűzettel kísért fészek a magasba emelkedik. Toll kavargó, mint a hó. Víz csöppen, felhangosítva és kieresztve, alkimista asztalka, babakocsi mozdul át a színen, zajlik minden a Teremtő titkos törvénye szerint, miközben egy hang az emberi korokról beszél. Arany-, ezüst-, érc, és vaskor. A szövegek különben Weöres Sándor versekből, Hamvas Béla töredékekből és mitológiai forgácsokból állnak. Aztán megérkezik a fény is, de ettől fogva, bár látunk mindent, csak találgathatunk, mi micsoda és

mit jelképez. Ami pedig nyilvánvaló, az egyszerűen snassz. Például a szereplők szimbolikája. A börtönruhás. A csuhás. Az idióta. A militarista. A parókás márk. A csavargó. Az anya...és a narrátor. A legvalószínűbb, hogy a darab – melynek sem hagyományos értelemben vett cselekménye, sem története nincsen – ezután prezentálja az emberi korokat. Sejtjenem vélem, hogy így van.

Elmeséli a darab, milyen az ember, és hogyan van benne a világban. Elmeséli látványval és kölcsönzövegekkel és olyan irtozatos komolysággal, hogy önön akaratába dermed, legyen bár folyamatos a mozgás. Mert amit látunk, az TABLÓ. A mozgás álmozgás, ami mozog, valami helyett teszi. Adekvát cselekvésre semmi esélye. Sterilizált kivonat, amelyben az ember eszköz marad. Perovics darabja túlsúlyozott. Formailag és gondolatilag is. Mert miféle bebocsáttatást enged a hangzó tömény filozófia és a kozmikus távlatokból szemlélt ember? Ebben a színházban nem eljátszák, hanem elmagyarázzák, és nem életrekeltek, hanem bemutatják a dolgokat.

DARVASI LÁSZLÓ

A munkakeresés: teljes foglalkozás!

Az „öneladás” tudománya

A „klub” elnevezés ne tévessen meg senkit. Ez a szó nálunk mást jelent, mint odaát. A résztvevőkre kemény munka vár: három héten át, napi hat órában gyakorolják, hogyan kell megszerezni a lehetséges munkalehetőségekről az információkat – hiszen

a munkahelyek többségét nem hirdetik meg,

hanem ismerősök jutnak lehetőséghez –, hogyan tárgyaljanak telefonon és személyesen a leendő munkaadóval, hogyan „adhathatják el” önmagukat.

Szerdán délután Jean Yves Boisvert, a kanadai munkaügyi és bevándorlási hivatal igazgatója, és Arthur F. Mills, a hivatal kutatási és fejlesztési osztályának vezetője tartott sajtótájékoztatót a Kelet-Európában itt és most induló munka céljairól.

Elsősorban a legelesebbekben szeretnének segíteni, tehát azokon, akik már hosszú ideje nem jutottak munkához. A Csongrád megyei Munkaügyi Központ Képzési és Pályaválasztási Osztályának vezetője, Kukla Mária pszichológus irányításával dolgozik az a munkacsoport, amely-

Szegeden a Felhő utcában megkezdte működését az „Álláskereső Klubja.” Meghívott kanadai szakemberek adják át tapasztalataikat, magyar kollégáikkal együttműködve honosítják a tengerentúlon bevált módszereket. Amit tanítanak: a munkához jutás képessége.

nek segítségével a munkanélküliek eljuthatnak erre a foglalkozás-sorozatára. A hozzájuk fordulók közül választják ki azokat, akik leginkább rászorulnak a segítségre. Kanadában a mozgalom tízéves tapasztalata azt mutatja, hogy a foglalkozáson részt vevők 80 százaléka álláshoz jut,

és egy év után meg is tartja azt, vagy egy másik helyen dolgozik. De: dolgozik... A munkanélküli megtanulja, melyek azok a területek, amelyeken képességei, képzettsége szerint esélye van az elhelyezkedésre.

Még a darab elején egy asszony – átátogatva a történelmi forgatagon – valakit keres. Tányér van a kezében, a tányérban gőzölgő leves. A férfi, akinek ezt hozta, a darab végén jelenik meg. És akkor olyan, mintha csak ő, a férfi gondolta volna el az egészet: a kavalkádót, a bruegheli gyerekjátékokat idéző aranykori embert, a háború csinnadrattáját, mindent. A férfi megköszönje a levelet, s közben filozofál: Mosolyog az asszony, és ő is-filozofál. Hát nem. Így nem.

A vég pedig a kezdet látványos ellenpontja. Az isteni fészak helyett ekkor egy férfi alsónadrág emelkedik magasba. A gatyá különben egy pólyából bomlott ki. Nyilván a csecsemő helyett. Ez lenne mármint, amiben jelenleg élünk, az ötödik kor, a gatyá kora? Mondandóval nem vitatkozunk, csak a HOGYAN. Mert a színház közös misztérium. Márpedig ha a varázslatnak csak papjai voltak, az eltevesztett varázslat volt. Akkor újra kell kezdeni a játékot. Mert akik a varázslatra vártak, várnak most is.

DARVASI LÁSZLÓ

Alkalmazkodik olyan követelményekhez, amelyek esetleg új irányú képzést is szükségessé teszik.

A kísérlet most tizenkét fővel indul. Lényege a csoportmunka, amelynek során tanácsadók segítségével – akiket korábban ugyancsak kiképeztek – folyik a felkészítés.

A klub falai között minden gyakorolható,

ami része az álláskeresőnek – kivéve a találkozást a munkaadóval.

Hazánkban most körülbelül 3,4 százaléka a munkanélküliség. Kanadában 10,2 százaléké, néhány területen eléri a 27 százalékot is. A most induló program igen költséges – de ugyanakkor költséghatékony is, hiszen az állástalan ember önállóvá válik, és ha sikeres, nem szorul további segítségre.

A legfontosabb cél: a munkakeresőkön önbizalmat adni az átmeneti időszak elviselésére, és ami sokkal fontosabb, ráébreszteni, hogy nehéz helyzetben is sokat tehet önmagáért.

NYILAS PÉTER

A filozófia létrája

Beszélgetés Dékány Andrással

– Túlzás azt mondani, hogy tárgyaltam a gazdaságról. Róna-Tas András rektor úr megbízólevelét adhattam át. Van egy egyetemi terv, mely szerint közgazdasági képzést lenne jó meghonosítani Szegeden, nemzetközi együttműkö-

dásban. Sophia Antipolisban, ahol nem kevesebb, mint 700, csúcstechnológiát képviselő francia és nemzetközi cég foglalkozik tudományos kutatással és innovációval, azt kértem, hogy mérijék fel és bocsássák rendelkezésünkre, miben tudnánk együttműködni. Az más kérdés, hogy valóban érdekelnek a gazdaság témái – mint filozófust. Bár ez személyes ügy, annyit mondhatok, egyáltalán nem találok helyénvalónak, ha a filozófia és a közgazdaság dolgát az asztal-csizma viszonyhoz hasonlítjuk.

– Elég titokzatosan hangzik: személyes ügy; kérem, ha lehet, mégis mondja el, miért érdekli a közgazdaság?

– Semmi titok nincs, mindössze arról van szó, hogy kizárólag a magam gondolkodási irányát mutatja ez az érdeklődés, és nem valamilyen filozófiai iskolát képviselek, amikor beszéljek róla. Nemrégiben még azok közé tartoztam, akik azt hitték: a gazdaság az, amivel nekem nem kell foglalkoznom. Mostanára ez megváltozott. Ha az ember következetesen evilági, tehát nem transzcendens, nem misztikus lételmélet elgondolására törekszik, a közgazdaságtant nem tudja figyelmen kívül hagyni. Ennek a gondolkodásmódnak csak az újkori filozófiatörténetben vannak hagyományai, főként angol és francia gondolkodók próbálták meg szakítani a transzcendens világképpel. Az sem véletlen, hogy Hegel annyit foglalkozott a közgazdasággal. Az ember társadalmi létéről a közgazdászok értekeznek meg sok mindent, s filozófiai szinten is ők látták meg az individuum problémáit. A gazdaság tanít meg arra, hogy akarjuk, vagy sem: az élet újratermelése során együttműködünk egymással. És tehát az a terep, amelynek megismerésével, megértésével helyes elvekhez vonhatunk le a saját életvitelünkre vonatkozóan.

– Azt mondja, hogy az újkori filozófiában megjelenik a központi kérdésnek, az egyéni életvitel problémájának megoldásában segít a közgazdasági ismeret. A döntéseinkben?

– Amióta leáldozott a normatív szabályoknak, az életvitelre vonatkozó recepteknek, s tudjuk, hogy létünk sajátossága a személyes döntések sorozata – azt is tudjuk, hogy a körülmények csekély ismeretében hozzuk meg a legtöbb döntésünket. Az ontológusok azonban újabb időkben azt is föltárták, hogy az embernek nemcsak logikai a gondolkodása. Kapcsolatunkat a valósággal az érzelmek, az intuíciónak is befolyásolják, nemcsak a logika. Az intuitív és az érzelmi viszony pedig roppant nehéz fogalmilag megragadni. Nem tudok hát jobbat, minthogy válasszunk más utat és közelítünk az ember magatartásához a közgazdaság felől.

– Kezdem kapiskálni, az vezérli, hogy a világtól elvontan tényező filozófia helyett valamilyen léletli gondolkodást kellene prezentálni, s ehhez a gazdaság megismerésével vezet út.

Alapítványról – rendhagyó fogadóórán

Ma is sok a mendemonda a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola II. számú Gyakorló Általános Iskola sorsát, jövőjét illetően annak ellenére, hogy a főiskola vezetői többször nyilvánosságra hozták: minden erőfeszítésük arra irányul, hogy ez az iskola megmaradjon. Senki sem tudja ugyan még megmondani, mikor és hova költöznek, de a tanítók és a tanárok méltányos megalapításban reménykednek. Ebben a kényszerű várakozásban is optimisták; egy alapítvány létrehozására készülnek. És nem is előzmény nélküli ez az elhatározásuk: három éve új módon szervezik a diáklételet. Az úttörő mozgalom helyébe a diákonkormányzat lépett, amely megannyi sikert mondhat már magáénak. Egyebek mellett létrehozták az „Együtt, értük” egyesületet, amelyhez nagyon sok szülő csatlakozott. Az egyesületi

Hogyan, miről gondolkodik manapság az ember, ha filozófus? A kérdés akkor ötlött fel, amikor megtudtam, hogy Dékány András, aki adjunktus a József Attila Tudományegyetemen, a francia filozófiatörténet a szakterületé, a kartézianus cogito egzisztencialista interpretációjával foglalkozik, Suki Béla tanítványa volt hajdan – szóval Dékány András elment a Nizza melletti technopolisba, Sophia Antipolisba és ott a gazdaság témáiról tárgyalt. Hogyan kerül a csizma az asztalra?

– Azt szeretném, ha az emberek a filozófiai műveket is úgy olvasnák, mint mondjuk a publicisztikát. Megértenék. A filozófia szerintem hasonlít a művészetekre, amennyiben mindkettő az egyéni veszi célba. A művészetekben létez-

nek alkotói szabályok, műfajméretek; ezek nemhogy elidegenítik a befogadót, ellenkezőleg, mintegy létrát nyújtanak számára, segítenek, hogy a mű teljességét megérzelhesse. A filozófiát is úgy kellene átírni, hogy életidegen szövegek helyett a hétköznapiakban használhatókat kapjunk. Hogy visszatérhessünk az emberhez. Talán meg lehetne csinálni, ha közgazdaság felől közelítjük, hiszen az életünket a gazdaság alapozza, tehát nem lehet életellenes. Figyelje meg, hogy a jó üzletemberek milyen elfogulatlanul szemlélik a világot és önmagukat. Különben nem tudnak érvényesülni. Reális kapcsolatokat tartanak az élettel. Ezzel szemben nekünk, szellemi foglalkozásúknak van egy nagy betegségünk: nem bánjuk, ha kellemes illúziók vesznek körül bennünket – önmagunkról és a világról.

– Igen ám, de ki mondja meg, hogy egy illúziók nélküli ember közgazdaságilag logikusnak tetsző döntése vajon kiért van? A saját „jól felfogott” érdekeiért, vagy a többiekéért?

– Az általam elképzelt gondolkodásnak az a kulcskérdése, hogy az ember döntéseiben az egoista és az altruista elemeknek milyen az aránya. Vagy méginkább, hogy milyenek kellene lenni ennek az aránynak? Egyetlen individuumról sem lehet azt állítani, hogy kizárólag egoisztikus lenne. Az is meggyőződése, hogy kívülról, holmi szabályokkal, tízparancsolatokkal kevésbé lehet alakítani az emberek magatartását. A vallások képesek voltak szervezni az életet, a magasatos eszmékből levonni a következtetéseket a hétköznapiakra. A transzcendencia, mitológia nélküli új kultúrának is ezt kell produkálni, ez a dolga a filozófiának s ehhez ismernie kell a lét körülményeit.

– Még mindig nem győzött meg: ha a gazdasági élet szereplőinek rendelkezésére állna olyan fajta „átírt” filozófia, amelyről az imént beszélt, vajon lemondanának a ma lépten-nyomon tapasztalható „vadkapitalista” döntésekről? Az egoizmusról? A gátlástalan önzésről? Arról hogy semmibe vegyék a többiek érdekeit?

– Mindenesetre a „Ne harcolj!” elvont elve alapján nem fognak megjavulni. Amint látszik, az embereket leginkább a gazdasági érdek mozgatja meg. Őrületesen energiák törtek elő a mai Magyarországon is, s ezt engedni kell, nem visszafogni, mint az ancien regime idején. De kétségtelenül muszáj irányítani is. Nem szabályozásra van szükség, hanem szabályozódásra. Ez azt jelenti, hogy a gazdaság szereplőinek maguknak kell szabályozni a magatartásukat. Csakis akkor képesek erre, ha kulturáltak, műveltek. És megint itt vagyunk a hétköznappal összekapcsolódó, a világ pórusaiba beépült, az ember számára átélhető filozófia, az új kultúra szükségességénél. Amely által megértik önmagukat az emberek.

SULYOK ERZSÉBET

magukon könnyítenek, ha csatlakoznak az alapítványhoz. Természetesen az anyagi hozzájárulás arányában a támogatók adóalapja csökken.

Elsősorban a szülők, a hajdani diákok támogatására számítanak, de szívesen vennék az alsóvárosi polgárokat, az új vállalkozók csatlakozását is. Minden felajánlást, legyen az csupán egy jó ötlet, örömmel fogadják. A MÁV-nak már eddig is sokat köszönhetnek, hiszen a vasút művelődési háza évtizedeken át ingyen adott otthont az iskola rendezvényeinek. Itt tartják azt a tanérvázó bankettet is, amelyen a tanárok és a szülők együtt döntenek az alapítvány létrehozásáról. A rendhagyó fogadóóra június 8-án, szombaton este 6 órakor kezdődik.

G. E.